

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Novæ Observationes Et Additiones Ad A. R. P. D. Bartholomæi Gavanti Congreg. Cleric. Regul. S. Pauli ac Sac. Rit. Congregat. Consultoris Commentaria In Rubricas Missalis Et Breviarii Romani

Adjectis Summorum Pontificum & Sac. Rit. Congreg. Decretis usque ad
præsens emanatis

Complectens omnia Gavanti Commentaria in Rubricas Breviarii - Cum
Indicibus Decretorum, Rerum atque Verborum notabilium

Merati, Gaetano Maria

Augustæ Vindelicorum, 1740

VD18 10783695-002

Sectio Nona De Appendicibus Breviarii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39775

S E C T I O   N O N A.

D E   A P P E N D I C I B U S   B R E V I A R I I.

D e   O f f i c i o   p a r v o   B e a t æ   M a r i æ ,   &   a l i i s .   X X X V I I .

R U B R I C A .

- 1 **D**E Officio parvo Beatae Mariæ, de Officio Defunctorum, de Septem Psalmis Penitentialibus, & Litanis, & de Psalmis Gradualibus, quando & quomodo, tam in Choro quàm extra Chorum, dicenda sint, habentur suis locis propria Rubrica circa finem Breviarii.
- 2 Tempore Paschali in Officio parvo Beatae Mariæ, quod dicitur in Choro, non additur Alleluja, Antiphonis, neque Versibus, neque Responsoriiis.

N o v æ   O b s e r v a t i o n e s ,   &   A d d i t i o n e s   a d   G a v a n t i

C a p . I .   D e   O f f i c i o   p a r v o   B .   V i r g i n i s   M a r i æ .

I. Gavant. pag. 145. col. f. num. 1. -- *Vel restitutum, ut scribunt in vita ejusdem Petri, Flaminii, & Fortunatus, &c.* S. Petrus Damiani, Monasticorum Rituum propugnator acerrimus, primus est, qui in Annalibus Ecclesiasticis Offic. parvum B. V. instituisse narratur; verùm, ut optimè advertit Gavantus, laudatus clarissimus vir ejusdem Officii fuit potius restaurator, quàm institutor; quam quidem veritatem testantur etiam Scriptores vitæ ejus fide dignissimi, nimirum Johannes Monachus ejusdem S. Petri Damiani discipulus cap. 15. Johannes Antonius Flaminii Forocorneliensis *post medium, Augustinus Fortunatus Camaldulensis lib. 5. Histor. Camaldulensium, & Hieronymus Rubens lib. 5. Histor. Ravernat.* Hi omnes uniformiter asserunt, Officiam parvum B. V. à B. Petro non institutum, sed restitutum fuisse, ut, cujus desuetudo paulatim in suis Monasteriis irrepserat, ipso urgente, & procurante, ad pristinam observantiam revoca-

retur. Aliùs à Petro Damiani prædicant institutionem repetendam esse, ostendit etiam Cardinalis Bona cap. 12. de *Divin. Psalm. mod.* in utraque enim Ecclesia, Græca, & Latina, vir eruditissimus horas B. M. institutas invenit trecentis, & ampliùs annis ante Damianum. Et è Græca quidem Vincentius Belluacensis in *Spec. Hist. lib. 17. cap. 103.* testem profert Johannem Presbyterum Damascenum, de quo Vincentius sic scribit: Johannes Damascenus in amore Dei, ac gloriosæ Matris ejus se exercens, monachalem habitum assumpsit, Virgoque permanens, Reginæ Virginum horas quotidie studiosissimè decantabat &c. -- vivebat autem Damascenus ann. Domini 728. E Latio verò clarissimum exhibet testem præfata veritatis idem Cardinalis Bona Petrum Diaconum Casinensem (non Paulum, ut supponit Gavantus) qui in Regulam S. Benedicti insigne Commentarium composuit, quod hic Romæ MS. asservabatur apud D. Constantinum Ca-

jeta-

jetanum: in hoc igitur libro verba faciens Petrus de Abbatibus Cassinen. Congregationis, ait: Eo die Abbas nihil aliud, nisi panem, & aquam comedat, & Canonica septem horarum Officia in commemoratione B. P. Benedicti nunquam dimittat, salvo scilicet eo, quod in honorem Sanctæ Dei Genitricis persolvi consuetudo est, quod etiam generaliter sub districto præcepto Cassinensi Congregationi Zacharias Papa observari præcepit, constituens; ut totius anni tempore, tam æstatis, quàm hyemis, ante nocturnale, vel diurnale Officium, mox ut Fratres in Choro convenerint, incipiant Officium de S. Benedicto: & eo expleto, inchoent Officium, quod Regula præcipit, adjuncto etiam S. Dei Genitricis, & Virginis Mariæ Offic. -- Hæc Petrus Diaconus, qui & alibi eandem institutionem ad Gregorium II. refert. Hic autem, teste Baronio, Pontificatum inivit anno salutis 715. cui post Gregorium III. successit Zacharias. Ex quibus omnibus liquet prædicti Officii usum, & institutionem antiquiorem esse, quàm vulgus hominum putet.

II. Gavant. eod. n. 1. -- *Decreto deinde Urbani II. &c.*) Urbanus II. Romanus Pontifex utique in Concilio apud Clarummontem in Galliis celebrato an. 1095. sancivit, ut Sanctissimæ Virginis Officium jam à quibusdam Monachis frequentatum, etiam à Clericis recitaretur; quod quidem Officium in præfata Synodo Clericis omnibus præscriptum, deinceps tanto studio propagatum fuit, ut ipsi etiam Laici illud soleant frequentare.

III. Gavant. pag. 146. col. 2. num. 11. -- *Et quia Rubrica hæc de re in loco proprio Breviarii non habetur, &c.*) Non solum ex De-

creto edito die 28. Martii 1626. & dato in nostro Indice sub num. 52. sed etiam ex superiori recenti Breviarii Rubrica habetur, quòd in Invitorio, Antiphonis, & Responsoriis hujus parvi Officii B. V. tempore Paschali non sit addendum *Alleluja*.

IV. Gavant. pag. 147. col. 1. n. 12. -- *Eo casu transfertur etiam mutatio Officii, &c.*) Docet hic Gavantus, quòd si contingat transferri Festum Purificationis ob Dominicam privilegiatam, seu aliam ob causam, eo casu transferatur etiam Officium parvum B. V. quod præscribitur recitandum à primis Vesperis Nativitatis Domini usque ad diem Purificationis; verùm attento Decreto edito die 11. Januarii 1681. & dato in nostro Indice sub num. 114. in quo sancitum fuit, quòd translato Festo Purificationis, non sit protrahenda etiam recitatio Antiphonæ *Alma Redemptoris &c.* sed die 2. Februarii post Completorium, illa dimissa, sumi debeat Antiphona: *Ave Regina Cælorum &c.* & attentis etiam aliis Decretis datis in nostro Indice sub numeris 179. & 232. hoc idem confirmantibus, censeo in prædicto casu translationis Festi Purificationis, non esse transferendam mutationem Officii parvi B. V. quia in Laudibus ejusdem Officii, quod recitatur à Nativitate Domini usque ad Festum Purificationis B. M. habentur Antiphonæ, quæ spectant ad ejusdem Puerperium, quæ terminare debent die 2. Februarii, & idcirco translato Festo Purificationis, illi, qui recitant Officium parvum B. M. V. statim post diem 2. Februarii, debent recitare illud, quod præscribitur dicendum à die post Festum Purificationis usque ad Vesperas Sabbati ante primam Dominicam Adventus.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Cap. II. De Offic. Defunctorum.

I. Gavant. pag. 147. col. 2. n. 2. -- *Ab Apostolis or. um habet &c.*) Christianorum viventium preces suffragari posse, & prodesse Fidelium Defunctorum Animabus in Purgatorio

torii carcere detentis, est certissimum Fidei dogma, & idcirco Sancta Mater Ecclesia salubri consilio decrevit, quod Sacerdotes in suis Sacrificiis recolant semper eorundem Defunctorum memoriam, quod olim fieri solebat recitatis ex sacris Diptychis mortuorum nominibus, ut ex Sacris Canonibus constat, præsertim verò ex epistola Johannis Constantinopolitani ad Hormisdam, & ex epistola ejusdem Hormisdæ. Erant autem Diptycha duplices tabule, quæ in formam libri clauderantur, quarum una parte Defunctorum, altera Vivorum insignium nomina inscribentur. Deinde pia Mater Ecclesia speciale etiam Officium pro Defunctis instituit recitandum post reliquas horas Canonicas. Hujus Officii Defunctorum, ut nunc est, institutio quamvis ignoretur, constat tamen, consuetudinem preces effundendi pro Animabus Defunctorum ab ipsis Apostolis emanasse. Guillelmus Durandus Officii, de quo loquimur, ordinationem refert ad Origenem, cujus rei testes allegant nonnulli SS. Isidorum, & Augustinum, ut notat etiam Gavantus hic; Arnoldus Wion *lib. 5. Lig. i Vita*, auctorem hujus Officii facit Amalarium; sed quia mala fide testes profert antiquiores, hæud digni plenaria fide credendi sunt, ait Cardinalis Bona *cap. 13. de Divin. Psalm. §. 2.* Eadem ex causa explodendam esse censet opinionem Isidori de Isolani, qui S. Ambrosio, & Jacobi de Valentia, qui Divo Augustino hujus Officii originem adscribunt; in hoc verò conveniunt omnes, antiquissimum esse hoc Officium, & à primis Ecclesiæ PP. institutum.

II. Gavant. pag. 148. col. 1. n. 3. - *Itemque in die Depositionis, tertio, septimo, trigésimo &c.* Defunctorum memoria solet generaliter sollempnius celebrari non solum in die obitus, seu Depositionis Defuncti, sed etiam in die tertio, septimo, trigésimo, ab ipsa die Depositionis, seu obitus, & pariter in die Anniversario, quæ institutio antiquissima

est, ut ex Augustino, & aliis PP. Testimoniis comprobatur Joseph Vicecomes.

Advertendum hoc loco est, quod si nomine Depositionis intelligatur ipsa Corporis Defuncti Terræ traditio, ac commendatio, juxta illud S. Andrea: *Tempus est, ut commendetur terræ Corpus meum*, non est in eo sensu Depositio idem, quod obitus; erit tamen ea utriusque dies, si eodem die Corpus sepeliatur, quo Defunctus obiit, secus si postmodum, vel in longum tempus exequiæ differantur. Et quamvis non sit omnino improbabile à die Depositionis in hoc sensu acceptæ, posse computari dies tertium, septimum, & trigésimum, immò & anniversarium; communior tamen usus est, & Rubricarum sensui conformior, ut ab ipso die veri, & naturalis obitus personæ defunctæ præfati dies tertius, septimus, trigésimus, & anniversarius computentur. Noster Auctor *tom. 1. part. 4. tit. 18. num. 9.* sui Thesauri non improbat præfatos dies computandos esse à die sepulturæ, sed monet hæc in parte sequendam esse locorum consuetudinem.

Mysticas harum dierum rationes eleganter reddunt, & explicant Amal. *lib. 3. cap. 44. & lib. 4. cap. 42* necnon Alcuinus in fine libri de Divinis Officiis; breviter nos dicemus, quod die tertia peculiaris, & sollempnior sit Defunctorum recordatio, quia sicut Christus, tertia die resurgens ex mortuis, vitam nostram in melius reparavit; ita nos tertia die pro Defunctorum Animabus preces, & Sacrificia offerentes, illorum feliciorum statum, & æternæ Beatitudinis gloriam exoptamus; necnon spem futuræ Resurrectionis profiteamur. Septimo quoque die fit Defunctorum specialis recordatio, vel quia septima hebdomadæ dies Sabbatum est, Dominum autem Sabbati precamur, ut Requiem æternam Defunctorum Animabus donet; vel quia sicut filii Jacob, *Gen. cap. 50.* optimi Patris celebrantes exequias, impleverunt septem dies, juxta illud Ecclesiastici 2.

13. *Luctus mortui septem dies*, ita nos eorundem exemplo insistentes die septimo specialem facimus Defunctorum memoriam. Ad celebrandum verò trigessimam diem veteris pariter Testamenti exemplum nos excitat, Num. enim cap. 20 & Deut. 34. legimus, quod omnis multitudo filiorum Israël videns occubuisse Aaron, flevit super eum triginta diebus; itemque cum mortuus esset Moyses, fleverunt eum triginta diebus in Campesribus Moab. Denique anniversarium diem repetimus, quia, si fortè Animæ, quæ lustrabilibus flammis cruciantur, nondum expiatis criminibus, nostris suffragiis indigeant, iis possint adjuvari, & à pœnis, quas adhuc patiuntur, erui; melius enim est, ut illis supersint nostra suffragia, quàm ut per oblivionem, vel incuriam nostram desint.

III. Gavant. pag. 148. col. 2. eod. n. 3. -- Licet in Psalmo dicatur: *Ad Deum fortem (non fortem) vivum &c.* Supponit Gavantus in Psalmo 41. debere legi: *Sitivit Anima mea ad Deum fontem vivum*, non verò *fontem vivum*. Attamen reverà in editione vulgata nostra Communi, & approbata, nec non in Psalterio cum Canticis edito à Cardinali Thomasio, & ab eodem doctissimis Commentariis illustrato legitur - *Ad Deum fortem: vivum*; quæ verba ita explicat idem Thomasio: Anima mea flagrans, sitivit, ac desideravit ardentem Deum fortem, ac viventem - Observare etiam est, quod cum tò *fortem* in Psalterio mox memorato, legamus inclusum inter asteriscum * & duo puncta; juxta regulas, quas tradit Beatus Hieronymus in Præfatione allata ab eodem Thomasio, de Hebræis voluminibus additum esse intelligere debemus juxta Theodotionis editionem, qui simplicitate sermonis à septuaginta Interpretibus non discordat.

IV. Gavant. eod. n. 3. -- *Neque in Officio Duplici &c.* Tradit hoc loco Gavantus Psalmum *Lauda anima mea Dominum &c.* in fine Vesperarum, & Psalmum *De profundis &c.*

in fine Laudum, minimè dici in Commemoratione omnium Defunctorum, neque in depositione Defuncti, si tres Nocturni dicantur ex Rituali Romano Pauli V. neque in Officio Duplici, pari ratione &c. Verum utique est, & in die Commemorationis omnium Defunctorum, & in die depositionis Defuncti omittendos esse prædictos Psalmos in Vesperis & Laudibus respectivè, sed nunc falsum est, omitti pariter debere eorundem Psalmos, quotiescunque recitatur Officium Defunctorum sub ritu Duplici: Contraria enim habentur Decreta; primum quidem emanatum die 5. Julii 1698. in *coll. n.* & datum in nostro Indice sub num. 205. Secundum verò emanatum die 23. Junii 1736. in *Einsiden.* datum in nostro Indice sub num. 335. & alia ibi indicata, in quibus sancitum est, debere omitti prædictos Psalmos solum in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, & in die depositionis Defuncti.

Difficiliter acquiescentes ejusmodi Decretis PP. Eremitæ Ord. Camaldulensis in Regno Neapolitano commorantes, recursum recentissimè habuerunt ad Sacram Rituum Congregationem, humillimè petentes Decretum, quo statuatur, ut in Anniversariis Defunctorum, quoties Officium recitatur integrum cum tribus Nocturnis, toties in Vesperis omittatur Psalmus *Lauda anima mea Dominum &c.* & Psalmus *De profundis &c.* in Laudibus. Sacra autem Congreg. cautè procedens in decisione cujuscunque dubii, & in editione suorum Decretorum, in præfenti casu exquisivit Suffragium Illustrissimi Domini Venantii Philippi Pierfantes Apostolicarum Ceremoniarum Magistri, cujus doctissimam Consultationem iisdem omnino verbis, quibus eam coram Eminentissimis ac Reverendissimis DD. Cardinalibus exposuit, congruum arbitror hic exhibere.

Emi-

*Eminentissimi, ac Reverendissimi
Patres!*

Quum asserant Patres Eremitæ Ordinis Camaldulensis in Regno Neapolitano degentes, ritè se ac studiosè Ecclesiasticis Rubricis inharere, quibus Monachi S. Benedicti Regulam professi in divina Psalmodia persolvenda se conformant; idèd petunt ab Eminentiss Vestris firmiter sanciri, ut in Anniversariis Defunctorum, quoties Officium recitatur integrum cum tribus Nocturnis, toties in Vesperis omittatur Psalmus -- *Lauda anima mea Dominum* --, & Psalmus -- *De profundis* -- in Laudibus: hisce fulti rationibus, quòd à Breviarii Monastici Rubricis ita demandetur; & quòd ita doceat Gavantus in suo Thesauro Sacrorum Rituum.

Ecce jam tertio, supremo Sacræ hujus Congregationis præcepto impellor ad opinionem meam, qualiscumque ea sit, proferendam; quamvis de hac eadem difficultate semel anno 1736. ab Abbate Celeberrimi Monasterii Einsidensis in Helvetia, referente Eminentissimo, ac Reverendissimo D. Cardinali Spinula proposita: iterumque anno 1737. Capellanis Ecclesiæ S. Mariæ Gratiarum Oppidi quindecim Nolanæ Diœceseos efflagitantibus, à claræ mem. Eminentissimo Domino Cardinali Zondadari coràm Eminentiss Vestris accuratè expensa, mentem meam aperuerim; in qua adhuc perseverans, servanda esse Decreta, in Einsidensis, & in Nolanæ omnium Suffragiis nuperrimè vulgata, censerem. Decretorum autem est hujusmodi tenor. -- Serventur Rubricæ Breviarii Romani, & Ritualis itidem Romani; nempe: -- Psalmi -- *Lauda anima mea Dominum* --, & -- *De profundis* -- omittantur in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, & in die depositionis Defuncti.

Quamvis enim in impressis recens Breviarii Monastici Ordinis S. Benedicti legatur sequens Rubrica: -- *Psalmi supradicti non dicuntur in die Commemorationis omnium Fidelium*

Defunctorum, nec quando dicuntur tres Nocturni -- tamen non constat, ejusdem auctoritate Rubrica hæc immutata fuerit, eique facta notabilis additio, quæ, ut inferius innatescet, Ritualis Romani dispositioni penitus adversatur. Siquidem postremum Rubricæ membrum -- *Nec quando dicuntur tres Nocturni* -- non modò non reperitur in perveustis Breviariis Monasticis Summorum Pontificum Pauli V. & Urbani VIII. auctoritate recognitis, sed ne legitur quidem in ipso Breviario Romano, in quo sic habetur: -- *Qui Psalmi non dicuntur in die omnium Fidelium Defunctorum.*

Quapropter re diligenter investigata, triginta ab hinc circiter annis liquet, additionem hanc, nemine consulto, Breviariis Monasticis insertam perperam fuisse. Nam, quæ prius, & juxta ordinem recitationis Officii (ut adhuc extat in Breviario Romano) apposita fuerat post Vesperas, diemque Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, tamquam sollempniorem dumtaxat designabat; nunc perturbatè post Laudes, dies quoscumque, quibus alicujus arbitrio Agenda pro Mortuis fit, sine ullo discrimine complectitur.

Neque meum intellectum movet, innovatæ huic Rubricæ conformis præclarissimi Viri Bartholomæi Gavanti sententia, qui in prælaudato Thesauro Sacrorum Rituum super Rubric. Breviarii Romani Sect. 9. cap. 2. num. 3. disertè sic habet: -- *Psalmi in fine Vesperarum, & Laudum non dicuntur in Commemoratione omnium Fidelium Defunctorum: neque in depositione Defuncti, si tres Nocturni dicantur: neque in Officio Duplici pari ratione contraria enim est ratio illorum, ac nomi Responsorii longioris -- Libera me Domine, -- quod non modo dicitur in prædicta Commemoratione, sed etiam quandocumque dicuntur novem Lectiones. Quare omittuntur illi Psalmi, quandocumque dicitur hoc Responsorium. -- Notetur quæso sequens locutio: -- & hi casus videntur omitti in Breviario.*

Con-

Contra hanc sententiam, pro Eminentiarum Vestrarum Decretis, illorumque firma executione propugnaturus, brevem ita sermonem instituo. Esto, quòd in Breviario hi casus non solum non videantur, sed reverà sint omitti; quid inde? Integrum Breviario supplementum defert Rituale Romanum Pauli V. Pontificis Maximi jussu editum, & juxta suas Apostolicas literas *inviolatè servandum*; in quo, eos, quos Gavantus asserit omittos casus, omnes, & singulos expressos legimus; ipsique Gavanto perspicuè adversantes; enunciatur enim præter diem depositionis Defuncti dies tertius, septimus, tricesimus, & Anniversarius. Postea igitur dissimilitudine præcepti Ritualis Romani ab opinione Gavanti, aliter ac Vir iste, cæteroque Sapientissimus, tenet, sentire nos oportet.

Rituale Romanum, quod pluribus precibus morientes juvandi modum præstituit, animabus quoque mortuorum debita ipsis Suffragiorum accessione Religiosè consuluit. Primo in deductione funeris: secundo in Exequiis Corpore præsentè faciendis: tertio tandem absente Corpore in recitatione Officii pro temporis opportunitate, & Ecclesiarum consuetudine; quod sonat idem, ac semper, & quandocumque Mortuorum Officium recitatur.

Ubi liber Ritualis tractat de Exequiis Corpore præsentè, ita disponit: -- *Deposito seretro &c. & cereis accensis circa Corpus, dicatur officium Mortuorum cum tribus Noct. & Laudibus ut infra ponitur &c. & duplicentur Antiphona.* -- At quia diem illum pro Defuncto tamquam sollempniorem considerat; prout Catholica Ecclesia pro universis Defunctis statuit diem secundum Novembri, non vult recitari Psalmos in precibus post Officium. Ideoque post designatam ad Canticum -- *Benedictus* -- Antiphonam -- *Ego sum* -- Subdit per extensam Preces, & Orationem sine Psalmo dicendas, *G. vant. Rubr. Brev.*

& in dicendis Precibus genuflexionem non mandat.

Verumtamen Defunctorum Officium cum soleat aliis etiam diebus pro temporis opportunitate, & Ecclesiarum consuetudine recitari, ac præcipuè in diebus tertio, septimo, tricesimo, & Anniversario; quantvis duplicari Antiphonas jubeat Rituale Romanum, nihilominus post Psalmos Vesperarum apponit Preces, & Psalmum -- *Lauda anima mea Dominum* -- omittendum juxta mentem Gavanti, & insuper apertis notis particularem hanc addit Rubricam: -- *Sequentes Preces dicuntur flexis genibus, similiter & ad Laudes.*

Rubrica ista apposita post aliam Rubricam, quæ firmat ritum servandum in recitatione Officii Mortuorum *pro temporis opportunitate, & Ecclesiarum consuetudine* (verba sunt Rubricæ,) casus omnes, qui Gavanto videntur omitti in Breviario Romano, contineri in Rituali clarè demonstrat, ritumque celebrandi quocumque tempore Mortuorum Officium exponit: hoc intercedente discrimine, quòd sive postulet temporis opportunitas, sive urgeat Ecclesie consuetudo, nunquam duplicandæ sint Antiphonæ, nisi in die tertio, septimo, tricesimo, & Anniversario.

Sanè in servando Ritu duplicandarum Antiphonarum, uno discordante Gavanto, omnes inter se conveniunt Auctores, Bissus videlicet, Guyetus, Halden, & Baruffaldus, asserentes, duplicandas esse Antiphonas, non quoties Officium recitatur integrum; sed juxta Rubricas generales Breviarii Romani tit. 1. de Officio Duplici, quando illud dicitur in Commemoratione omnium Fidelium Defunctorum, & in die obitus, seu depositionis Defuncti. His verò diebus cum Rituale Romanum *tit. de Officio Defunctorum* addat tertium, septimum, tricesimum, & Anniversarium; patet regulam duplicandi Antiphonas non de-

sumi ab eo, quod in Officio dicatur Invitatorium cum tribus Nocturnis, sed à tempore, & ab occasione, qua Officium decantetur. Nam illi dies sicuti mysterio vacui minimè sunt; ita in iis aliquam sollemnitatis significationem exhibendam præcipit Rituale Romanum. Et jure optimo E. E. V. V. in prædicta Nolana anno elapso decreverunt: servandas esse Rubricas Breviarii, & Ritualis Romani; & Antiphonas duplicandas esse in Commemoratione omnium Fidelium Defunctorum, in die obitus, seu depositionis defuncti, in die tertio, septimo, tricesimo & Anniversario dumtaxat.

Duo hic sunt diligenter adnotanda; primum, quod non obstante Antiphonarum duplicatione, ex vi Rubricæ Ritualis Romani, in casibus à Breviario omissis, Precibus addendi sunt Psalmi; alterum, quod hujusmodi Preces flexis genibus sunt recitandæ. In hac genuum flexione concordat etiam Gavantus, cujus verba dd. *Sect. 9. & cap. 2. refero: -- In fine Vesperarum, & Laudum dicuntur Preces -- semper -- flexis genibus, etiam quando omittuntur Psalmi; -- id est, ad ejusdem Gavanti sensum, quando duplicantur Antiphonæ.*

Admissa genuum flexione in Precibus, etiam quando Officium Defunctorum recitatur sub ritu Duplici, corruiere videtur, tamquam vana, ratio, quam affert Gavantus; nempe quod in fine Vesperarum, & Laudum Psalmi non sint dicendi, propter Responsorii longioris -- *Libera me Domine* -- recitationem in tertio Nocturno. Nam præterquam quod Responsorii longioris contextus nil commune, vel quid relativum habet cum Psalmis, illorumque locutione; Regularis est Officii Divini ritus, ut, quoties in eo Preces dicuntur flexis genibus, toties non recitentur Preces Dominicales, sed flebiles Preces, quæ in vesperis Psalmum -- *Miserere*, -- in Laudibus verò Psalmum -- *De profundis* -- ex veteri Eccle-

sia instituto exposcunt, præter alias Preces cæteris Horis minoribus adjunctas. Insuper extra Horas Canonicas, Mortuorum Officium proprios habet ritus, qui si in Breviario non videntur expressi, luculenter explicati, & appositi sunt in Rituali Romano. Si igitur, ex Gavanti sensu, bene stat præter diem Commemorationis omnium Fidelium Mortuorum, & diem obitus, seu depositionis Defuncti posse aliis temporibus Antiphonas duplicari, & nulla duplicandarum Antiphonarum habita ratione debere ad Preces semper genuflecti; cum genuflexio ex comuni Patrum, & Liturgicorum Scriptorum sententia indicet mærorem precum, & mæstis flebilibusque Precibus semper addantur Psalmi, æquum, & justum erit, ut Ritualis Romani dispositione, cui Sacra hujus Congregationis Decreta accessere, servata, Psalmi -- *Lauda anima mea Dominum*, ac -- *De profundis* -- semper dicantur post Vesperas, & Laudes Defunctorum, etiam si pro temporis opportunitate, & Ecclesiarum consuetudine fiat pro iis Agenda cum tribus Nocturnis, & Antiphonarum duplicatione.

Quare salvo semper meliori, supremoque Eminentiarum Vestrarum judicio, rescribendum putarem. Serventur Decreta in Einsidlensi 23. Junii 1736. & in Nolana 3. Augusti 1747. videlicet Psalmi -- *Lauda anima mea Dominum* -- & -- *De profundis* -- omittantur in Precibus post Officium in die Commemorationis omnium Fidelium Mortuorum, & in die obitus seu depositionis Defuncti dumtaxat; cæteris autem diebus semper, & omnino dicantur.

Hæc Præfatus præstantissimus Vir, cujus opinioni adhærens S. R. C. confirmavit mox allegata Decreta Die 8. Martii 1738. in una Eremitarum Ord. Camaldulen.

Cæterum ad Defunctorum Officium spectant pariter Decreta data in nostro Iudice sub n. 8. & 64.

V. Gavant. pag. 150. col. 1. n. 12. -- *Sed ratio non convincit &c.* Quavis Gavantus in hac, & aliis editionibus approbet sententiam Castaldi asserentis, quod si in Adventu, & Quadragesima dici nequeat Officium Defunctorum in Feriis secundis, eò quia hæc reperiantur omnes impeditæ Festis novem Lectionum, non idcirco debeat dici tale Officium semel in dictis mensibus memoratorum temporum, prima die non impedita; attamen non approbat idem Gavantus rationem adductam ab eodem Castaldo, sed idè tenet hanc sententiam, quia verba Rubricæ à se allegata sic loquantur: *ante Quadragesimam prima die non impedita dicitur Officium Defunctorum; & ante Adventum prima die non impedita dicitur Officium Defunctorum*; quæ verba ita intelligi debent, ut intra Quadragesimam nulla habeatur ratio mensis, sed solummodo Feriarum secundarum, quando non sunt impeditæ Officio novem Lectionum. In prima editione suorum Commentariorum post illa verba: *Si verò aliquo anno Feriis secundis omnibus impeditis non dicatur Officium Defunctorum, parum refert* -- Hæc addebat sincerè doctissimus Auctor -- Secutus igitur aliorum opinionem, quæ favebat magis Defunctis, edidi Ordinem perpetuum Divini Officii cum affirmativa sententia; quam, re meliùs considerata, existimo minus certam, minusque consonam Rubricarum verbis, & corripo meipsum cum aliis, qui in Calendariis editis præscribunt Officium Defunctorum in Adventu, ratione mensis, quando impeditæ sunt Feriæ secundæ, tunc enim in toto Adventu, seu Quadragesima non præcipitur Officium Defunctorum -- Hæc Gavantus in prima sua editione, qui reverà in Ordine perpetuo Divini Officii ab eodem evulgato Bononiæ anno 1625. in prima Tabula ponit Officium Defunctorum recitandum die 6. Februarii, quæ est FERIA VI. intra Quadragesimam; & in Tabula 25. præscribit idem Officium Defunctorum

recitandum die 1. Martii in FERIA V. quæ immediatè sequitur Feriam IV. Cinerum; ut Rubricarum verbis meliùs examinatis in suis doctissimis Commentariis, quæ primò evulgavit Romæ anno 1628. sententiam negativam amplexus est, ut ex ejusdem verbis suprâ allatis manifestè patet; nec non in Tabulis quas eidem operi adtexuit.

VI. Gavant. pag. 151. col. 1. n. 15. -- *Vespera quidem debent recitari post Vesperas, &c.* Confirmat Gavantus hanc suam, & communem sententiam circa horam recitandi Vesperas Defunctorum, etiam in diebus Festivis, Decreto, quod datur in nostro Indice sub n. 8.

VII. Gavant. pag. 151. col. 2. n. 18. -- *Excepta Commemoratione omnium Fidelium Defunctorum, &c.* De obligatione recitandi hoc Officium in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, locutus est Gavantus *Señ. 3. cap. 13.* ubi etiam nos aliqua adjecimus. Decreta verò spectantia ad ritus celebrandi hoc Officium, nec non Missas dictæ die Novembris, exhibuimus suprâ in nostris Additionibus ad *caput 13. Señ. 7.* sub eadem die 2. Novembris.

VIII. Gavant. pag. 151. col. 2. n. 20. -- *In aliis verò diebus, &c.* Quando Officium Defunctorum debet recitari pro adimplenda Testatorum voluntate, absque dubio recitari poterit etiam in Choro in iis diebus, quibus permittitur Missa de Requiem, in aliis verò diebus, in quibus prohibetur Missa de Requiem, adhuc recitari poterit, ait Gavantus; nam dispar est ratio inter Missam, & Officium; illa namque suppleri potest cum Missa de die, ut ipse Gavantus docuit *tom. 1. part. 3. tit. XII. n. 19. & seqq.* (& nos etiam innuimus in nostris *Addit. ad tit. 5. part. 1. n. 2.* dicendo, quod in Festis solemnibus, & privilegiatis, in quibus non potest cantari Missa de Requiem etiam præsentè Cadavere, posset applicari pro defuncto Missa illa solennis, quæ cantatur de die Festo, vel de Dominica privilegiata; dummodò ta-

non possit liberè applicari talis Missa, quia in illis Ecclesiis, in quibus Missa Conventualis, quæ sollemniter cantatur, debet applicari pro Ecclesiæ Benefactoribus, ut contingit in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, non posset applicari pro Defuncto, cujus Cadaver est præsens, dicta Missa Conventualis) At Officium Defunctorum suppleri non potest cum Officio de die, idcirco in prædicto casu poterit Officium Defunctorum sine Missa decantari etiam in diebus Festivis, cum illa exceptione Festorum primæ, & secundæ Classis &c. quam proponit Gavantus. Prædicta Regula profectò locum habet in die tertio, septimo, & tricesimo ab obitu Defuncti, in quibus pro eo potest sollemniter recitari Officium; pro die verò Anniversario servantur dispositiones illæ, quas tradit Gavantus 1. tom. part. 1. tit. 5. & de quibus nos quoque fusè locuti sumus, exhibendo S. C. Decreta pro Translatione Anniversariorum, quando occurrunt in diebus, quibus vetitum est ea celebrari, & præscribitur, quomodo debeant transferri. Eo igitur die, quo trans-

ferantur Anniversaria, sicut differtur celebratio Missæ, sic differri debet recitatio Officii.

Si autem sermo sit de die obitus, seu depositionis Defuncti, cum duo dumtaxat dies sint, in quibus liberum non est corpus Defuncti sepulturæ tradere, nempe dies Parasceves, & dies Paschæ, ex Rituali Romano Pauli V. tunc liberum non est iis diebus publicè Officium Defunctorum persolvere, quibus (quoad publicam Officii recitationem) addendi sunt etiam Feria V. & Sabbatum Sanctum, in quibus S. R. C. Decreto dato in nostro superioris Tomi Indice sub n. 690. vetuit celebrari Exequias Defunctorum, permittens recitari Officium & Preces privatim tantum. Cæteris anni diebus publica hæc Officii Defunctorum recitatio libera est, quamquam laudanda sit aliquarum Ecclesiarum consuetudo, quæ in Festis sollemnioribus huiusmodi Officium sub Vesperum post expletum diei Officium differunt. Vide Decretum editum die 12. Julii 1628. datum in nostro Indice sub n. 64.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Cap. III. De Psalmis Gradualibus.

I. Gavant. pag. 152. col. 1. n. 1 -- *Qui dicuntur Canticum graduum, & Ascensionis &c.*) Quindecim in Psalterio Psalmi, nimirum à Psalmo 119. usque ad 134. Graduales appellantur: in Textu Hebræo præfatus titulus idem sonat, ac *Canticum Ascensionum*; in Chaldæo verò *Canticum quod dictum est in Ascensionibus Abyss.* Hæc autem Chaldæi explicatio ex Hebraicis Traditionibus derivatur; ferunt etenim, cum Templi fundamenta post regessum à captivitate jacienda essent, tantam à terra aquæ copiam erupisse, ut ad quindecim cubitos elevaretur; illa autem etiam, at-

que etiam affluente universi Mundi Latas periclitabatur; nisi Architophel, inscripto quindecim gradibus Templi nomine ineffabili Jehovah, prompto remedio rebus afflictis succurrisset. Ad eam historiam referunt Judæi Psalmum 126. *De profundis clamavi &c.* qui unus est à Gradualibus. Junius, & Tremellius allegati ab Augustino Calmet in suo eruditissimo Dictionario Sacre Scripturæ v. *Psalmi Graduales* verunt: *Canticum excellentiarum*, sive *Canticum eximium*, quod aliis doctis Interpretibus non improbat.

Communem tamen interpretationem

Cap.

Canticum graduum, vulgò plures sequuntur, sumpto hoc nomine ex quindecim gradibus Templi, in quibus cantabantur, & equidem non solum primi ædificati à Salomone, sed etiam secundi Templi à Zorobabel constructi, ut ex Rab. David. asserit doctissimus Villalpandus tom. 2. in *Ezechielæ Prophetæ part. 2. c. 34.* Eandem sententiam tradidit S. Hilarius Præfat. in *Canticum graduum* dicens: esse autem in Templo gradus quindecim, historia nobis loquitur. Sed cum gradibus hic Ministrorum gradus indicari arbitretur, tandem in ea versatur sententia, ut Sacerdotem Summum per hunc graduum numerum in Sancta Sanctorum intrare solitum arbitretur. S. Hieronymus verò, seu potius alius Auctor sub ejus nomine, super Psalmum 119. ex ipso Psalmorum contextu confirmare videtur, ad gradus Atriorum Templi hunc Psalmorum numerum respexisse; quamvis mysticos potius, quam alios sensus consecrari videatur. Sanctus quoque Augustinus in Præfat. Psalmi 150. rationem reddere videtur, propter quam hæc graduum Cantica totidem fuerunt: *Septem porro, inquit, & octo, quindecim sunt; tot sunt, & Cantica, quæ appellantur graduum, quoniam totidem fuerunt Templi gradus.* Eucherius denique de *Spiritualibus for. c. 1. decimum quintum numerum ad quindecim gradus Templi putat pertinere: quos, inquit, fecit Salomon, ad quorum numerum quindecim Psalmi, qui inscribuntur Canticum graduum, compositi sunt.* Hujus opinionis est etiam S. Remigius super Psalmum 119. qui tamen putat, gradus, eorumque numerum, pro decantando in eis Psalmorum numero, extractos fuisse; non autem Psalmos in gradibus decantandos fuisse compositos, inquit enim: *Psalmi isti, qui dicuntur Cantica graduum, & sunt quindecim, non ad imitationem illorum graduum, qui erant in Templo Salomonis, facti sunt, cum David longè ante situm præcesserit, hosque Psalmos, sicut & alios in laudem Dei de-*

cantaverit; sed gradus illi per Salomonem ad imitationem earundem virtutum, quæ in Psalmorum istorum numero designantur, positi sunt. Hæc S. vir. Sed Villalpandus loc. cit. rectè observat, quòd cum David dedisse dicatur Salomoni, non modò aurum, argentum, & opes, ligna, lapides, atque alia omnia ad Templi ædificationem necessaria, verum etiam descriptiones ejus, & Divisiones Sacerdotum, & Levitarum in omne ministerium domus Domini. 1. Paralip. c. 28. nihil obstat, quo minùs idem David potuerit Carmina componere, à Levitis, & Sacerdotibus capenda, quorum divisiones, ac sortis ministeria omnia jam antè divino Prophetæ spiritu plenus excogitaverat, descripserat, ac Salomoni filio opere complenda tradiderat.

II. Gavant. pag. 152. col. 1. eod. n. 1. -- Theodoretus, & Euthymius docent &c.) Quoniam Psalmi Graduales dicti etiam sunt *Canticum Ascensionis*, ut supra diximus, & notat etiam Gavantus; hinc Theodoretus, & Euthymius ab eodem Gavanto relati docent Cantica hæc intelligenda esse ad literam de Ascensione Judæorum à Babylone in Jerusalem, Spiritu Sancto per os David præcinnente calamitatem eorum, & libertatem. Huic sententiæ accedit etiam laudatus Calmet, hebræum vocabulum vertens ita: *Canticum Ascensionis*, sive Regressus à captivitate Babylonica. Movetur hic Auctor ad hanc sententiam amplectendam, quia Scriptura, agens de Regressu Populi à captivitate Babylonica, verbo *ascendere* frequentissimè utitur, 1. Esdræ 2. *hi sunt autem provincia filii, qui ascenderunt de captivitate; & cap 7. prima die mensis primi capit ascendere de Babylone; rursus 2. pariter Esdræ 7. ascendat in Jerusalem, Psalmo verò 121. qui est inter Graduales, habetur: Tribus ascenderunt in Jerusalem.* Ex his, ait Calmet, planè intelligimus, Judæos, quoties de itinere Babylone Jerosolymam agendum esset, verbo *ascendere* frequenter uti consuevisse; quip-

pe quo è Babylone in planitie posita, in Judæam Regionem montuosam ascendendo iter pateret. Cantica igitur ascensionum facile per eam occasionem concinnata fuisse credimus, ob agendas fortasse ea de re gratias; quod potissimum esse Psalmorum Gradualium argumentum observamus. Nec in illis rara etiam receptæ à Populo libertatis mentio, quæ sanè præterquam in hac hypothese commodius explicari non possunt. Hæc laudatus doctissimus Commentator in suo Dictionario Sacræ Scripturæ loc. *supra cit.* addens, quod huic suæ opinioni fulciendæ plura congeri possent Psalmorum Testimonia, quæ Lectoribus ultrò in Psalterio occurrunt. Super hac re idem Auctor fusiùs loquitur in Præfat. ad Psalm. Graduales.

Rabbinorum nonnulli, nimirum Saadias, Hamont. Gatacher. & Commentatores non pauci, scilicet Vatabl. Dupin, & Ainsvort, Hebræum titulum reddunt: Cantica elevationis, quod scilicet elata voce, elatiori singuli modo cantarentur.

Non desunt etiam, qui præfatum Psalmorum titulum derivant ex Cathedra in Atrio Israël erecta, ex qua interdum Levi-

tæ sacros libros legebant 1. *Esd.* 9. sed Cathedram illam legentibus quidem, nunquam tamen canentibus, constitutam, omnes norunt, unde hæc opinio videtur nobis cæteris omnibus postponenda.

III. Gavant. pag. 152. col. 2. n. 4. -- *Ad instar horum quindecim Psalmorum constituit quindecim gradus &c.*) Vir sapientissimus Cardin. Bellarminus suum Aureum Opusculum de Ascensione mentis in Deum, ad similitudinem quindecim Psalmorum Gradualium in totidem gradus distinxit, quibus Anima Christiana ad Deum ascendit, quorum ordo triplici Gradualium ordini, ut notat Gavantus, optimè respondet. Quod spectat ad spirituales intelligentiam, horum quindecim Psalmorum numerus, mysticis Animæ Ascensionibus etiam à SS. PP. Hilario Picaviensi, Augustino, Chrysostomo, Gregorio Magno; itemque à Cassiodoro, Remigio Antifiodorensi, & aliis applicatur; quindecim enim Psalmi Graduales, totidem gradus Christianæ perfectionis apud eosdem indicant, ut etiam optimè considerat Cardin. Bona cap. 15. §. 1. nec non 2. ubi alia subnectit spectantia ad mysticas explicationes horum Psalmorum,

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Cap. IV. De Psalmis Pœnitentialibus.

I. Gavant. pag. 153. col. 2. num. 1. -- *Cassiodorus docet septem esse, &c.*) Non solum Cassiodorus in Psalm. 6. sed etiam ante ipsum Origenes homilia 2. in Leviticum docuit, Psalmos Pœnitentiales septenario numero conclusos esse, quia septem supradictis modis, à Gavanto ex Cassiodoro allatis, peccata nobis dimitti possunt. Inveniuntur & alii fortasse modi remittendi peccata nostra, congruit etenim, ut numerum nostrarum supplicationum divina misericordia, & indulgentia transcendat. Considerat etiam Cardinalis Bona cap. 14. §. 1.

quod antiqui Canones septennem pœnitentiam pro gravioribus peccatis imposuerunt; deinde legimus in Sacris paginis, quod sepius mundandus septies aspergebatur; Quod Naaman Syrus septies lavari in Jordane jussus est ab Elisæo; Quod septimo anno fiebant remissiones, eratque magnus Jubilæus post quadratum septenarium; Et alia hujusmodi; unde infert, non ergo sine causa horum Psalmorum numerus ad septenarium redactus est, ut septuplum expurgati à septem plagis immunes, exclusis septem Dæmonis, septiformis Spiritus gratia illustre-

Arremur. Descendit deinde idem Eminent. Psalmis Penitentialibus, quæ apud ipsum Auctor ad notanda quedam de singulis hisce legi poterunt,

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Cap. V. De Ordine Commendationis Animæ.

I. Gavant. pag 155 col. 1. num. 2. - *Ex-
cepta mutatione aliquorum Sætorum in Lita-
niis Brevibus, &c.*) In nostro ordine Com-
mendationis Animæ habentur quedam Lita-
niæ breves, & aliquantisper diversæ ab aliis
Litanis, nam invocantur etiam aliqui Sancti
veteris Testamenti expresso eorum nomine,
nimirum SS. Abel, & Abraham. Ex quo
magis, magisque confirmatur, quod hujus-
modi Sancti perinde atque alii novi Testa-
menti ab Universalis Ecclesiæ colantur; &
reverà non solum suppresso nomine in Lita-
niis majoribus invocantur, & nominatim
aliqui illorum in præfatis Litanis Commen-
dationis Animæ, sed etiam eorum plurimi
in Martyrologio Romano recensentur; &
multorum item Reliquiis exhibetur vene-
ratio, ut de singulis adducit Testimonia Ba-
ronius in suis ad Martyrologium notis; &
denique nonnullas Ecclesias sub eorum no-
mine ædificatas refert idem Baronius ex
probatas Auctoribus, putà Jeremiæ à Con-
stantino Magno super ipsammet foveam,
in quam is Propheta detrusus fuit, Mi-
cheæ ad ejus sepulcrum, Eliæ à Basilio Im-
peratore, Samueli à Justiniano, Macha-
bæis Martyribus Antiochiæ, Viennæ quo-
que Allobrogum, nec non Colonia Agrip-
pinæ, & denique Venetiis Moyse, Samue-
li, Jeremiæ, Job, & aliis. Recentissimè
memoratis brevibus Litanis pro Animæ
Commendatione insertum fuit etiam nomen
S. Josephi post illud S. Johannis Baptistæ,
id demandante Benedicto PP. XIII. in De-
creto *Ubi & Orbis*, evulgato diè 19. De-
cembri 1726. & dato in nostro Indice sub
n. 268 Ideò autem nomen S. Josephi collo-
catum est in Litanis, immediatè post S.

Johannem Baptistam, quia idem Ordo
servatus fuit, & adhuc servatur in Litanis
PP. Prædicatorum, & in Litanis insertis
in Rituali Romano pro aquæ Benedictione,
nec non antiquioribus temporibus in Lita-
niis majoribus Universalis Ecclesiæ, uti de-
sumitur ex Missalibus, & Ritualibus re-
censitis ab Eminentissimo Card. Lamberti-
ni in suo eruditissimo discursu super hac re
edito anno 1723. cum fidei Promotoris mu-
nus commendatissimè obiret; ob quas ratio-
nes eidem doctissimo Viro absona res vide-
batur, si in Litanis majoribus iterum re-
poneretur idem S. Josephi nomen, sed non
amplius immediatè post S. Johannem Baptis-
tam.

Absque eo quòd obesse potuerit, quòd
S. Joseph Confessor vocetur in Martyrologiis,
& quòd ab Ecclesiâ in Calendariis, & Bre-
viario colatur tanquam Confessor; siquidem
non valet argumentum à Breviario, &
Officiis ad Litanias. In Litanis etenim ha-
bemus Classem Patriarcharum, & Prophe-
tarum, in qua S. Joseph reponi potest. At
in Breviariis, & Officiis non habent Sancti
Evangelici, in quorum numero est S. Joseph,
nisi Commune vel unius, vel plurimorum
Martyrum, vel Confessoris Pontif. vel non
Pontif. teste ipso Guyeto *lib. 3. cap. 16. quest.*
5. ubi ait - Quorum Sanctorum in quatuor
Evangeliorum libris mentio fit cum laude,
ii meritò appellari possunt Evangelici. Sunt
autem ejusmodi præter Beatissimam Virgi-
nem Deiparam, ejusque Sponsum Castissi-
mum S. Josephum &c. De his ergo om-
nibus commune aliud non datur, quàm
quod in Breviario positum est unius, vel
plurimorum Martyrum, Confessoris Pon-
tificis,

tificis, vel non Pontificis, pro cuius statu, ac conditione, ut clarum est exemplis S. Joseph, S. Mariæ Magdalena &c. -- Idipsum repetit idem Auctor lib. 3. cap. 23. quest. 7. Ex quibus colligit mox memoratus Gard. Lamberrini, hæc duo non esse incompati-

bilia, videlicet S. Joseph in Officio coli tanquam Confessorem; ejusque nomen reponi in Litanis in Classe Prophetarum, & Patriarcharum, immediate post S. Johannem Baptistam.

Novæ Observaciones, & Additiones ad Gavanti

Cap. VI. De Benedictione Mensæ & Itinerario Clericorum.

I. Gavant. pag. 156. col. 2. n. 10. -- *Fit autem mutatio regulariter à primis Vesperis Festi, &c.* Mutatio, quæ fit in versibus pro benedictione Mensæ, incipit regulariter à primis Vesperis Festi, ut bene ait Gavantus, quia videlicet Festum ipsum jam inchoatum est à primis Vesperis; idque habet locum etiam in Vigilia Nativitatis, quando incidit in Dominicam, item, & alio quolibet die apud eos, qui cœnam differunt post Vesperas. Apud illos verò, qui comedunt ante Vesperas, quamvis comestio illa dicatur Cœna, nihilominus in ea non sunt dicendi versus Nativitatis, quia nondum est inchoatum ejus Officium.

II. Gavant. eod. n. 10. *Nam in Sabbato post Nonam terminatur tempus Paschale, &c.* Versus proprii Pentecostes, juxta Rubricam, continuantur usque ad cœnam Sabbati sequentis exclusivè, quæ verba Rubricæ Gavantus sic accipit, ut velit excludi penitus Sabbatum, quia, inquit, *in ipso Sabbato post Nonam terminatur tempus Paschale*; unde addidit ipse de suo - *usque ad Cœnam Feria Sexta quatuor*

temporum. Guyetus verò lib. 4. cap. 10. quest. VIII. existimat, non excludi comestionem Sabbati illius à Versibus Pentecostes, nisi ubi fit post Vesperas: quia adhuc, ait ipse, censetur perseverare Officium Pentecostes, adeoque omnia, quæ ad illud pertinent, usque dum inchoatum fuerit Officium subsequens, quod profectò ante Vesperas inchoatum dici nequit: Sed ad hærendum esse Gavanto, pro certo habeo, quia exclusio illa Rubricarum usque ad Cœnam Sabbati exclusivè intelligenda est usque ad comestionem diei Sabbati, quæ juxta Rubricas, non appellatur prandium, sed Cœna, & dicuntur ea omnia, quæ dici debent in benedictione Cœnæ; quapropter eum Rubrica præscribat Versus proprios Pentecostes dicendos esse usque ad Cœnam Sabbati sequentis exclusivè, optimè explicavit Gavantus, prædictos Versus dicendos esse usque ad Cœnam, (nimirum inclusivè) Feriæ sextæ Quatuor Temporum, intelligendo semper nomine Cœnæ comestionem illam unicam, quæ fit in die jejunii.

